

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОЕКТ USAID

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ»

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ КРЕДИТУ

Путівник до успіху: 4 кроки

Вересень 2021

Пандемія COVID-19 впливає на здоров'я не тільки населення, а й бізнесу. Карантинні обмеження спричинили простої на виробництві, внаслідок чого зменшилися грошові надходження. В такій ситуації отримати нове фінансування стало ще складніше.

Реструктуризація заборгованості може допомогти підприємствам виконати договірні зобов'язання та продовжити діяльність. У цьому буклеті надано основні рекомендації для успішного проведення перемовин із кредитором щодо реструктуризації кредиту.

01

КРОК

Спочатку перегляньте умови свого поточного кредитного договору, а саме:

Проаналізуйте свої зобов'язання за договором, особливо умови розрахунків і вартість та наслідки прострочення оплати.

Реалістично оцініть фінансові можливості своєї компанії виконати умови наявного договору.

Визначте умови кредитного договору, які передбачають можливість додаткових вимог або плати за зміну умов договору.

Оцініть свої можливості щодо надання додаткового забезпечення (наприклад, додаткова застава, порука власника або інших компаній).

Ознайомтеся з **видами реструктуризації**:

Зміна валюти кредиту (іноземна або національна). Зміна валюти з іноземної на національну може допомогти уникнути валютних ризиків, проте обслуговування кредиту коштуватиме дорожче. І навпаки: якщо компанія має надходження у валюті, то валютний кредит може суттєво знизити витрати за договором (врахуйте, що кредит в іноземній валюті можливо отримати, тільки якщо є надходження у валюті в обсязі, достатньому для погашення кредиту й %).

Зменшення процентної ставки. Зменшення процентної ставки дасть змогу отримати додаткову ліквідність. Наприклад, якщо ваша компанія втратила декілька ключових постійних покупців, унаслідок чого суттєво знизилась виручка, а постійні витрати лишаються на тому самому рівні, то зменшення процентної ставки допоможе збільшити ліквідність та дозволить вам розраховуватися за зобов'язаннями вчасно.

Пролонгація строку кредиту. Пролонгація кредиту на певний період може допомогти вам продовжити або відновити діяльність. Наприклад, основний дебітор вашої компанії повідомив, що розрахується на 3-4 місяці пізніше за розрахунковий строк. Таким чином, ваш грошовий потік не дає можливості розраховуватися за кредитом вчасно. Пролонгація кредиту допоможе відновитися, проконтролювати грошовий потік, погасити борг вчасно й уникнути штрафних санкцій.

Рефінансування кредиту. Тут доцільно вибрати вид кредиту (наприклад, кредит під заставу банківського депозиту), який буде зручнішим та більш «підйомним» для відновлення бізнесу.

Зменшення заборгованості (зокрема – пені/штрафів). Найчастіше такий вид реструктуризації доступний для компаній, які мають гарні довгострокові партнерські відносини з кредитором. Адже для продовження відносин із клієнтом кредитор може бути готовим недоотримати прибутки та підтримати партнера в тяжкій фінансовій ситуації.

Надання кредитних канікул, тобто отримання тимчасового звільнення від зобов'язань здійснювати платежі за кредитом взагалі чи тіла та/або процентів за кредитом із перенесенням їх на майбутні періоди. Наприклад, негода знищила частину вашого врожаю або ціна на вже зібраний врожай низька, але, за прогнозами впливових джерел, ціна має суттєво зрости через певний період. Надання кредитних канікул на цей період вирішить проблеми розрахунків.

Надання кредитором додаткових коштів із метою завершення/відновлення певного проекту, що сприятиме покращенню фінансового стану.

Спосіб реструктуризації може залежати й від самого виду кредиту:

Овердрафт. Оскільки у вас недостатньо коштів на вашому поточному рахунку, то **ліміт доступного овердрафту або зменшується, або обнуляється**. У разі прострочення заборгованості овердрафт може бути **рефінансований/реструктуризований у строковий кредит під заставу**.

Кредит під депозит. У разі прострочення за кредитом банк може здійснити договірне списання з депозиту, під заставу якого наданий кредит. Разом із тим, якщо позичальник до настання прострочення звернувся до банку за реструктуризацією, **банк може реструктуризувати такий вид кредиту в інший через оформлення нового забезпечення**.

Строковий кредит, Інвестиційний кредит, Кредитна лінія. За всіма цими видами кредитів можуть розглядатися будь-які **з вище перелічених видів реструктуризацій або поєднання декількох видів реструктуризації**, залежно від потреб/можливостей бізнесу.

02

КРОК

Спрогнозуйте **фінансові можливості компанії**:

Розробіть фінансовий план/прогноз грошових потоків вашої компанії на очікуваний період проблем у бізнесі, а також подальше відновлення бізнесу.

Окремо відобразіть у прогнозі сценарій розвитку подій за умови реструктуризації. Для цього оберіть вид реструктуризації, на який ви очікуєте.

Прогноз має містити детальну інформацію про проблему, яка спричинила потребу в реструктуризації (наприклад, труднощі з виробництвом, зміни на ринку, джерела виручки, повернення дебіторської заборгованості, зміни у продуктивній лінійці або ін.), а також про витрати на розв'язання такої проблеми (додаткові робочі місця тощо).

03

КРОК

Якщо після перших двох кроків ви переконалися в перевагах реструктуризації, то час підготувати документи для звернення до кредитодавця. Зазвичай потрібно підготувати такий пакет документів:

Заява про реструктуризацію, яка має містити пропозицію щодо запропонованих умов реструктуризації та її обґрунтування.

Фінансова звітність (баланс, звіт про фінансові результати) позичальника й консолідована звітність групи компаній (у разі наявності групи компаній) на останню звітну дату з розшифруванням окремих статей звітності (на вимогу кредитодавця).

Управлінська/консолідована звітність.

Документи, що підтверджують **фінансові прогнози** боржника щодо погашення боргу.

Для інвестиційного проекту **зміни графіків уведення в експлуатацію, зміни проектної документації** тощо.

Довідки з усіх обслуговуючих банків за останні три місяці й інформацію про наявність або відсутність заборгованості за кредитами та стан обслуговування боргу.

ВАЖЛИВИЙ МОМЕНТ – РОЗУМІТИ, ЯК КРЕДИТОДАВЕЦЬ ОЦІНЮВАТИМЕ МОЖЛИВІСТЬ ЗДІЙСНЕННЯ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ:

А. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА КРЕДИТОМ

1. Оцінювання забезпечення

Кредитодавець оцінюватиме поточну вартість наявної застави.

Оцінювання застави здійснюється за внутрішніми правилами банків. Переважно банки беруть до уваги звіти незалежних оцінювачів, акредитованих банком. Термін дії звіту про оцінювання становить від 1 до 6 місяців.

Додатково **кредитодавець може попросити особисту поруку власників бізнесу.**

У разі знецінення наявного забезпечення та його недостатності для покриття кредиту **кредитодавець може вимагати додаткову заставу.**

Перевірка кредитодавцем наявності застави здійснюється зазвичай до ухвалення рішення про реструктуризацію та напередодні підписання змін до кредитної угоди. Залежно від виду застави такі перевірки можуть бути щокварталу, щопівроку або раз на рік.

Для оформлення додаткової застави знадобляться:

- Правовстановлювальні документи на предмет застави.
- Рішення уповноваженого органу заставодавця про передавання в заставу.
- Технічний паспорт і/або інші документи відповідно до переліку кредитодавця.

2. Критерії прийнятності та достатності забезпечення

2.1. Банки зацікавлені в ліквідній заставі

Ліквідна застava – це застava, яка має попит на ринку та яку легко можна реалізувати. Усі об'єкти застави повинні мати належно оформлені правовстановлювальні документи.

2.2. Які види застави зазвичай неприйнятні для банків

Комп'ютерна й офісна техніка зі строком випуску понад 3 роки.

Автотранспорт зі значним автопробігом і строком використання понад 10 років.

Специфічне обладнання.

Нерухомість, що розташована на земельній ділянці інших власників або має залежні від них комунікації.

Нерухомість без належно оформленої земельної ділянки.

Інші нестандартні види застави, перелік яких може відрізнятись в різних банках.

3. Страхування застави

Зазвичай страхування предмету застави має бути здійснене на весь період дії договору в акредитованій банком страховій компанії, яка вказана на його вебсайті.

* Деякі договори застави потребують нотаріального посвідчення за законом або на вимогу кредитодавця.

В. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ПОЗИЧАЛЬНИКА

Кредитодавець оцінюватиме репутацію, кредитну історію вашу та вашої компанії.

1. Кредитна історія компанії /її засновників

Рекомендується підтримувати гарну кредитну історію та погасити прострочені борги за іншими зобов'язаннями. Позичальнику доцільно перевірити кредитну історію засновника та компанії у декількох бюро кредитних історій (будь-яка фізична особа може це зробити на платній основі, але раз на рік інформацію можна отримати безкоштовно); найактивніші в Україні – ПВБКІ, УБКІ, МБКІ.

2. Кримінальні/судові справи, факти недобросовісної участі в тендерах, факти шахрайства, притягнення до кримінальної відповідальності, несплата податків

Доцільно мати чистий послужний список і не бути стороною багатьох судових справ. Перевірте Єдиний державний реєстр судових рішень (за кодом ЄДРПОУ компанії/компаній групи), у разі наявності судових справ треба підготувати пояснення щодо їхньої історії та перспектив вирішення.

Податкову заборгованість можна перевірити на сайті ДПС України.

3. Фальсифікація фінансових документів (розбіжності у фінансовій звітності, розбіжності розшифровок із даними офіційної звітності, які клієнт не спроможний чітко пояснити)

Переконайтеся в тому, що ваша фінансова звітність є достовірною і її можна перевірити. Звітність, що надається кредитодавцю, має узгоджуватися зі звітністю, яку подають до органів статистики та/або податкової служби. Розшифрування статей звітності повинно збігатися з фінальними даними у звітах.

С. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

1. Запитувані умови реструктуризації мають узгоджуватися з прогнозним обсягом виручки

Зазвичай кредиторавці готові вносити зміни до договору з метою реструктуризації, якщо вона обґрунтована та іншого шляху вчасного погашення кредиту немає. Важливо, щоб прогнозні надходження позичальника спрямовувалися не тільки в поточну діяльність, а й на погашення заборгованості.

2. Кредитне навантаження компанії: співвідношення обсягу операційного доходу + амортизація (ebitda) і загальної суми боргів (разом із гарантіями та отриманими акредитивами)

Переважно кредиторавці допускають значення цього показника не більш ніж 4. Це означає, що операційний дохід, який генерує компанія, дає змогу погасити всі її кредити за 4 роки. Варто зауважити, що для деяких компаній значення показника може бути й більшим, якщо її кредитний портфель становлять довгострокові (понад 3 роки) кредити.

3. Достатня капіталізація бізнесу

Співвідношення суми власного капіталу компанії та її загальних активів показує можливість компанії протистояти негативним непередбачуваним обставинам у бізнесі. Зазвичай достатньо капіталізованою компанією вважається компанія з рівнем власного капіталу понад 20%. Але є певні винятки – наприклад, для торговельних компаній це значення може бути меншим, зважаючи на специфіку бізнесу таких компаній.

04

КРОК

ФІНАЛЬНИЙ КРОК

1. Прочитайте цілком договір про внесення змін (про реструктуризацію) перед підписанням, а також усі документи, на які є посилання в договорі.
2. До підписання змін до кредитного договору перевірте умови щодо такого:
 - Новий строк кредиту.
 - Новий графік погашення.
 - Нова процентна ставка й умови її перегляду.
 - Комісії за перегляд умов і користування кредитом.
 - Права та обов'язки сторін. Зверніть увагу на обов'язки позичальника (вимоги надання звітності й інші зобов'язання) і умови щодо відповідальності в разі прострочення платежів.

Реструктуризація є тимчасовим вирішенням короткострокових фінансових проблем для забезпечення оздоровлення бізнесу на довгострокову перспективу.

Інформація не є конкретною юридичною чи фінансовою консультацією. Будь-яка фізична чи юридична особа, що розглядає можливість проведення реструктуризації кредиту, має самостійно вирішити, чи звертатися за професійною порадою. Цю публікацію підготовлено за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). За зміст цієї публікації несе виключну відповідальність Проект «Трансформація фінансового сектору», який виконується компанією

DAI Global LLC. Висловлені в цій публікації погляди не обов'язково збігаються з поглядами USAID чи Уряду США.

©Проект USAID «Трансформація фінансового сектору», 2021

